

Tööinspektsiooni uus peadirektor tuleb Luksemburgist

Toomas Šalda
Eesti Raadio

Tõepoolest, peagi hakkab Tööinspektsiooni juhtima praegu Luksemburgis Euroopa Komisjoni tervise ja tarbijakaitse peadirektoraadi juures lähetatud rahvusliku eksperdina töötav Katrin Kaarma.

TARTU–TALLINN–LUKSEMBURG–TALLINN

Tartus veedetud lapsepõlvest meenub Katrin Kaarmale esimesena kindel tahe õppida arstiks. “Kuna ema oli arst ja isa veterinaar, ei olnud mul justkui muid valikuidki. Tohterdasin nukke,” kirjutab ta kaugel tööpostil viibimise tõttu e-posti teel antud intervjuus. Tavapärasest kooliskäimisest jäi “andunud meditsiinitöötajal” väheks ning juba pärast kaheksandat klassi sai temast koolivaheaegadel Maarjamõisa haigla lastekirurgia osakonna toidujagaja. Raviastutuse hingeelu oli nii põnev, et ta jätkas seal veerandi kohaga töötamist ka Miina Härma nimelises Tartu 2. Keskkoolis õppimise kõrvalt terve keskkooli aja.

Edasiseski on oma kindel loogika: keskharidusele järgnes Tartu Ülikooli arstiteaduskonna ravi eriala. Aga nagu Kaarma ise ütleb, seadis õpingute ajal loodud perekond edasistele valikutele teatud piirid (millised, selle jätab ta targu enda teada). Ülikooli lõpetas ta igatahes 1984. aastal *cum laude*. “Lootsin terapeudi kohta, aga Tartus polnud see võimalik, kõik kohad olid lihtsalt hõivatud. Võtsin siis nn vaba diplomi ja leidsin endale ise koha Üld- ja Molekulaarpatoloogia Instituudi juures asuvas inimgeeni uuringute keskuses. Seega sattusin esialgu kliinilise meditsiini asemel hoopis laborisse. Meie grupp uuris Andres Metspalu juhtimisel DNA struktuuri ja selle käitumist. See oli tõeline meeskonnatöö,” kirjeldab Kaarma. Muljete ja mälestuste varamus on tal aukohal katsete pikad tsüklid ja täpsus, mida inimgeeni uurimine nõudis. Vahel “tegi töö ennast ise”, st bakterid kasvasid, plasmiidid amplifitseerusid ja radioaktiivsed geelid eksponeerusid. Reeglina tuli 5–7 päeva tulemust oodata ja siis selgus, et keegi oli unustanud midagi olulist lisamata. Uus katse. Töö käis ööd ja päevad läbi, nii et mikrollitrites pipeteerimisega Kaarmal probleeme ei ole ega vist ka tule.

Paari aastaga sai ta aru, et vaatamata põnevale valdkonnale, geeni- või ükskõik millise ala teadlast temast ei saa. “Vajasin rohkem “päriselu”, aga tagantjärele näen, et see aeg laiendas oluliselt mu silmaringi ja andis asendamatu kogemuse nii laboritöös kui teaduskirjandusega töötamises.” Mõlemad nõuavad püsivust ja pühendumist. Veel

Eestis on Tööinspeksioonil Kaarma sõnul täita väga eriline roll. Ta ütleb, et kuna siin ei ole selle ala suuri teadusinstituute ega teavitus- ja koolituskeskusi, on Tööinspeksioon oma paljude kogunud töötajatega tegelikult kompetentsi keskuseks.

CV

Nimi: Katrin Kaarma

Sünniaeg ja koht: 6. märts 1959 a Tartu

Haridus:

1966–1977 Tartu M. Härma nimeline 2. Keskkool

1977–1984 Tartu Riiklik Ülikool, arstiteaduskonna ravi eriala diplom (*cum laude*)

1989–1990 Tartu Riiklik Ülikool, psühhiaatria ordinatuur

1996–1997 Londoni Ülikool, teadusmagistri kraad (MSc) tervise poliitika, planeerimise ja finantseerimise alal

2002 Estonian Business School, õpingud ärikorralduse magistratuuris

Töö:

2005– ... lähetatud rahvuslik ekspert Euroopa Komisjoni Tervise ja Tarbijakaitse Peadirektoraadis, Sotsiaalministeerium

2000–2005 tervishoiu asekanter, Sotsiaalministeerium

1999–2000 ministeeriumi nõunik, Sotsiaalministeerium

1996–1999 rahvatervise osakonna juhataja, Sotsiaalministeerium

1995–1996 rahvatervise osakonna juhataja asetäitja, Sotsiaalministeerium

1993–2000 WHO/EURO esindaja Eestis (osa-ajaga töö)

1993–1995 rahvatervise spetsialist, Sotsiaalministeerium

1990–1993 rahvatervise spetsialist, Eesti Rahva Tervise Keskus

1986–1989 jaoskonnaarst, Pelgulinna Haigla

1984–1986 vanemlaborant, Üld- ja Molekulaarpatoloogia Instituut

Keeled: Inglise keel kõrgtasemel, vene keel võimaldab mõista loetut ja vabalt suhelda, prantsuse keel võimaldab mõista loetut ja piiratud teemadel suhelda.

Koolitused:

1993 Rahvatervise alused Põhjamaade Rahvatervise Ülikool (Nordic School of Public Health, Göteborg)

1994 Koolitajate koolituse põhialused – Ameerika tervishoiu juhtide allians

1998 Kõrgemate riigiametnike pädevuskoolitus EHI–236h)

Alates 1995. a arvukalt kursusi juhtimise teemadel: poliitikate väljatöötamine, inimeste motiveeriv juhtimine, meedia suhted ja televisioonis esinemise treening, muutuste juhtimine, Euroopa Institutsioonid ja poliitika jne.

Hobid: mägimatkamine, suusatamine, fotograafia.

Fotod: Liis Suuk

mõistis Kaarma siis, et kogu maailm ei jagune pelgalt haigeteks ja terveteks, on ka teisi kriteeriume.

Nüüd saabus aeg end arstina proovile panna. Arst töö kogemused on Katrin Kaarmal seotud Pelgulinna Haigla polikliinikuga, kus ta töötas kolm aastat. Tema jaoskonda kuulusid Tallinna Kopli ja Pelgulinna piiril elavad kodanikud. Tänapäevani sisaldab tema kõige soraavam vene keel kaebuste kohta küsimise ja arstlike soovitude jagamise sõnavara.

TOHTRIST VAIMSE TERVISE PROJEKTIJUHIKS

Erisuguse sotsiaalse taustaga kodusesse visiite tehes hakkas kinnistuma veendumus, et ainult ravimid ei määra ei tervist ega tervenemist. Kuna ülikoolis tollal seda suurt ei õpetatud, asus ta hakkaja inimesena ise uurima kirjandust, mis käsitles toitumise, liikumise ja vaimse tasakaalu mõju inimese tervisele. See huvi on määranud ka tema edasisi samme: "Õppisin Tartu Ülikoolis juurde psühhiaatriat, kust lootsin ammutada teadmisi nn psühhosomaatiliste haiguste tekkemehhanismide kohta."

Taas läks elu edasi üsna reeglipäraselt: 1990. kutsuti Katrin Kaarma tööle Eesti Rahva Tervise Keskusesse

rahvatervise spetsialistiks ja 1993. aastal sealt edasi ministeeriumide liitmise teel tekkinud Sotsiaalministeeriumisse, kus alustas tööd rahvatervise osakond. Temast sai vaimse tervise projektijuht.

Vaatamata edukale karjäärile ei saanud läbi tõsise peamurdmiseta: "Esimesel aastal oli kõhklusi palju, kas jätkata spetsialiseerumist psühhiaatrias ja jääda truuks arsti elukutsele või jätkata ametnikuna." Kõhklusi vähendas Katrinile usaldatud väga vastutusrikas ülesanne, psühholoogilise abi korraldamine Estonial hukkunute omastele. Temast sai valitsuse moodustatud psühhosotsiaalse abi komisjoni juht. Katrin jagas päevast päeva paljude perekondade mõttamatut valu ja kõik see mõjutas oluliselt tema maailmavaadet. Hiljem loodi tema juhitud komisjoni baasil maakondlikud kriisikeskused, kust mitmesuguste murede puhul professionaalset abi saab küsida. Ta otsustas jääda ametnikuks.

Edasises töös jäi Kaarma truuks Sotsiaalministeeriumile. Seal on ta olnud mitmes ametis: rahvatervise osakonna juhataja asetäitja, seejärel juhataja, siis ministeeriumi nõunik ja tervishoiu asekancler. Ametid nõudsid uusi oskusi ja rõõmuga on naine end täiendanud. Näiteks Londoni Ülikooli magistrantuurist

tervisepoliitika planeerimise ja finantseerimise alal on pärit paljud tema majandus- ja juhtimisalased teadmised. Tema CV-sse mahub veel näiteks aastatel 1993–2000 osalise töötajaga tehtud WHO/EURO Eesti esindaja töö.

LÄHETATI VÄLISMAALE

Sotsiaalministeeriumi lähetusel on Katrin Kaarma viimased kaks aastat elanud ja töötanud Luksemburgis. Seal on ta lähetatud rahvuslik ekspert Euroopa Komisjoni tervise ja tarbijakaitse peadirektoraadis. “Minu vastutusvaldkonnad on krooniliste haiguste ennetamine ja tööga seotud tervis. Ma pean olema kursis selle valdkonna peamiste seisukohtadega, looma suhtlusmehhanisme liikmesriikide institutsioonide vahel (nõupidamised, võrgustikud jne) ja juhtima oma valdkonna strateegia väljatöötamist, kui seda peab prioriteetseks vastava ala eest vastutav volinik.

Samuti koordineerin Euroopa Komisjoni poolt toetavaid projekte oma vastutusvaldkonnas,” selgitab Kaarma oma praeguse ameti sisu. “Oma töö käigus olen saanud põhjalikult uurida kogu tööelu tervisega seotut ja kohtuda mitmete selle valdkonna rahvusvaheliselt tunnustatud ekspertidega. Mul on olnud võimalus diskuteerida Euroopa Ettevõtjate Ühenduse ja Ettevõtja Sotsiaalse Vastutuse Liikumise esindajatega ning kõigil on jagunud innustavat entusiasmi ja soovi midagi ära teha.”

TAGASI KOJU

Kuna töö Euroopa Komisjonis on tervishoiuga otseselt seotud ja Luksemburgi kolis Katrin Kaarma ikkagi pigem ajutiselt, tundus konkurss Tööinspeksiooni juhi kohale huvitav – see on võimalus ise töökultuuri edendamisse Eestis oma panus anda. “Väga hea meel on kodumaale tagasi tulla,” ei tee Kaarma saladust.

Euroopa Komisjon on toetanud Tervist Edendavate Töökohtade Euroopa võrgustiku loomist ja Kaarma ülesanne on koordineerida Euroopa Komisjoni poolt toetavaid projekte: “Olen seetõttu endale selgeks teinud Euroopa Komisjoni poolt tööohutuse ja tervishoiu alal tehtava. Olen osalenud tööohutuse ja tervishoiu regulaarsetel nõupidamistel ja usun, et mul on aimu, milline on Euroopa Komisjoni vaatenurk ja millised on liikmesriikide ja teiste tööelu osapoolte ootused.”

Kõige selle juures on Kaarma veendunud, et Eestis on Tööinspeksioonil täita väga eriline roll. Kuna meil ei ole selle ala suuri teadusinstituute ega teavitus- ja kooli-

tuskeskusi, on Tööinspeksioon oma paljude kogunud töötajatega tegelikuks kompetentsi keskuseks. Kuidas seda teadmist tööelu edendamiseks rakendada, peaks tema pilgu läbi olema laiapõhjalise kokkuleppe küsimus.

ASUDES JUHIKS

Tööinspeksiooni juhi kohale asudes tahab Katrin Kaarma panustada laiemas mõttes hoolivama töökultuuri edendamisse. Töökultuuri all laiemalt mõtleb ta seda, kuidas tööelu osapooled üksteisega arvestavad. Kindlasti hõlmab see regulatsioonide täitmist, aga ka suhtumist ja vastust. Konkreetsemate plaanide kohta ütleb Kaarma, et neid tal on, aga need vajavad kõigi asjaosalistega põhjalikku arutamist ja kaalumist.

Tööinspeksiooni peadirektori ametipost, nagu iga teinegi amet, eeldab teatud teadmisi, oskusi ja isikuomadusi. Kaarma leiab, et juhi asi on vaadata, et iga inimene oleks rakendatud parimal viisil. Olulisim on, et töötaja oleks oma tööga rahul.

“Juhi ülesanne on püstitada selged sihid ja luua tingimused heaks tööks. Veel peaks juht olema hooliv ja otsustav. Viimane ei ole küll ainus heade otsuste alus, kuid vajalik eeltingimus kindlasti. Nii ülemuste kui alluvate puhul hindan kõrget professionaalsust ja lojaalsust.”

TÕMBAB MÄGEDESSE

Vaba aega Kaarmal väga palju ei ole ega tulegi. Suurimaks rõõmuallikaks on tema jaoks nelja-aastane tütre tirts. “Ka mulle endale on päris huvitav meie maailma tütre lõputute miks-küsimuste kaudu uuesti lahti harutada.” Hannah on nüüd juba ligi pool oma elust Luksemburgis veetnud ja erinevalt emast suhtleb vabalt prantsuse keeles. Suuremad lapsed saavad Kaarmade peres juba enamasti ise kenasti hakkama – kes lõpetab õpinguid, kes käib töö.

Akusid eelistab Katrin Kaarma laadida mägedes, need meeldivad talle igal kujul ja aastaajal. Meeldib seljakotiga ringi rännata ja talvel suusatamas käia. Seni on ta kaugematest punktidest käinud Kamtšatkal Geisrite orus ja vulkaanidel ronimas ja laskunud teisel pool maakera Grand Canyonisse.

Kaarmale meeldib pildistada. Enamikul tehtud fotodest on tema oma lapsed või reisielamused. “Igal pildil on alati oma lugu ja ükski mulle armsatest piltidest ei kandideeri mingile fotokunstilele väärtusele,” jääb Kaarma tagasihoidlikuks. Tagasihoidlikuks ei saa jääda aga tööinspeksiooni juhtides, ning seda naine ei plaanigi. ■

